

כתיבה שונות, כגון: חזרות על מלים, על צירופים ועל שורות בשניו סדר המלים או חיבור שתי מלים לאחת. אולם כל אלה אינם תורמים מאומה ואינם מעשירים את נושאי השיר. יתר על כן, אין כל הרמוניה או קשר בין הטכניקות הללו לבין הרעיונות המובעים בשיריו. נראה כי אבידן בחר נושא מסוים, אם הוא "אהבה בין מכוניות" או "אשה זקנה המקווה למשוך את תשומת-לב הגברים בנהגה במכונית", והוסיף לו משחקי-מלים, בקוותו להפכו בכך לשיר. חסרה המהות היוצרת שתגשר בין משפטי השיר ותארגנם ליחידה אורגנית אחת, שהיא למעלה מסכום אבריה.

תרגומו של ביאדסי לקובץ קרוב לתרגום מילולי, להוציא מספר מקרים יוצאי-דופן, כגון השיר "רגע לפני האחרון" על-הרוב קשה להבין בבירור את השירים בתרגומם הערבי בלבד.

בהיעדר כל תרגומים (למעשה) מן השירה העברית ללשון הערבית, חבל שלא נעשה נסיון כזה לגבי קבצים של משוררים אחרים, כדי שיקבל הקורא הערבי מן השירה העברית תמונה מציאותית מעט יותר.

ב. ח.

התנועה הציונית בארצות-הברית

מאז ראשיתה היו לתנועה הציונית האמריקאית בעיות מיוחדות לה להן חיפשה תשובה. הרעיון הציוני לא היה לגביה דרך לפתרון מצוקה לאומית או חברתית שלה אלא דרך לפתרון מצוקתם של יהודים אחרים, שלא הגיעו לחופי אמריקה אלא העדיפו לנסוע למזרח. הציונים האמריקאים היו בחינת ה"דודים" העשירים והמאושרים בארץ של חירות, שלפיכך יכולים הם להתעסק הרבה בשאלת זהותם הלאומית

התרגום עמוס ליקויים הרבה. מתוך שאיפה מוגזמת לקרב בין השפות מתרגם ביאדסה תרגום מילולי כמעט, ומתרחק משפתו שלו עד כדי מלאכותיות. הוא אינו משפיל להעביר את האמצעים הטכניים העדינים של משוררי המודרנה במישור הסימנאטי והצלילי, כגון חזרות, צירופי-מלים מיוחדים, חריזה פנימית או חלקית, מצלולים וכו'. הוא אף לוקה במחלה הנפוצה בין המתרגמים—"תיקון" או פירוש דברים שאינם נראים לו בהירים כל צרכם במקור. כך נעלמים הסוגסטיביות והעיבוי הסימנאטי בחלק מן השירים, וחבל.

עם זאת, זוכה הקורא הערבי להכיר משהו מתוך ים השירה העברית הצעירה. על כך יש לברך, ולקוות להמשך בכיוון זה בעתיד, על רמה נאותה יותר.

אבידן בערבית

אכן, "בלתי-אפשריים" הוא הכינוי הנכון לקובץ שיריו של דוד אבידן, שתורגם לערבית בידי מחמוד ביאדסי ויצא לאור בהוצאת המחבר. בקובץ מופיעים שירים על נושאים מנושאים שונים; פגישה עם מגדת-עתידות, שיחה דמיונית בין הגוף לנפש רגע לפני המיתה, ראיון עם עורך עתון-נוער סביב נושאי המלחמה, שבו לא נאמר בעצם דבר, אהבה מינית בין עץ לאדם המרמות על איהודם במות האדם, ועוד ועוד.

לבד מנסיגותיו הנואשים של אבידן להרבות במשחקי-מלים, אין שיריו שונים בהרבה מפסקות הלקוחות מעתון נוסח "מפלאי העו"לם". בשירו "קריאה בקפה" אין שום דבר פרט לתיאור פגישה אמיתית עם מגדת-עתידות. אבידן מרבה להשתמש בטכניקות

* אביתר פריזל: התנועה הציונית בארצות-הברית בשנים 1887—1914; אוניברסיטת תל-אביב / הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1970; 318 עמ'.

* דוד אבידן: שירים בלתי אפשריים; תרגום לערבית: מחמוד ביאדסי; בדיקה: ד"ר שמואל מורה; הוצאת המאה ה-30, 1970; 57 עמ'.

נות האירופאית—השאירה לפתור את בעיית האנטישמיות, הרצון לבלום את ההתבוללות ותחושת הייאוש מן הגלות—כל אלה לא היו בנמצא בארצות-הברית. "המהגר היהודי בא לארצות-הברית כדי להשתקע לצמיתות, לבנות ולהיבנות בה. כמעט שלא היתה קבוצה אתנית אחרת בהגירה הגדולה בעלת אחוז כה נמוך של שיבה לארץ-המוצא." וניתן להוסיף על כך: של הגירה לארץ אחרת, לרבות ארץ-ישראל.

ההתארגנות הציונית בשנות ה-90 למאה הקודמת היתה אטיית מאד, נתקלה בהתנגדות גדולה ותקיפה מצד חוגים, שראו ברעיון הציוני יסוד החותר תחת מגמות ההשתלבות בחברה האמריקאית, וכן נתקלו, כמוגן, בחיכוכים פנימיים, אישיים, ארגוניים ואחרים. אם חלה התעוררות היתה זו התעוררות של תגובות-מחאה על פוגרומים שנערכו במזרח-אירופה, התעוררות שהביאה למפעלי התרמה ופילאנתרופיה. יהודי אמריקה חיפשו את זהותם העצמית בתוך האומה האמריקאית ההטרואנית והרבה פחות מזה תהו על ניסוח הקשר בינם לבין יהודים וציונים שלא באו לחופי ארצות-הברית. היו אמנם שסברו (גוטהייל) כי עתידה ארץ ישראל הלוית בית לאומי שגם יהודי ארצות-הברית יבואו אליו אי-פעם, אבל הדעה המקובלת היתה כי ארץ-ישראל יעודה לפליטי מזרח-אירופה, ולכל היותר עתידה היא לשמש מרכז רוחני נוסח אחד-העם. אם תרמו יהודי ארצות-הברית תרומה בעלת-ערך לפעולה הדיפלומטית היתה הציונית ערב המלחמה העולמית היתה זו תרומתם הבודדת של אישים יהודיים ששירתו במימשל האמריקאי באותה תקופה כגון אוסקר שטראוס, נציגה של ארצות-הברית בקושטא בעצם ימי המשא-ומתן של הרצל עם השולטן. על רקע זה מתבהרת יותר אחת ההנחות המקובלות הטוענת כי הצהרת-בלפור כוונה להביא לפעילות תעמולתית יהודית בארצות-הברית בעד כניסתה של זו האחרונה למלחמה לצד בריטניה. המחקר, החושף את דלות כוחה של התנועה הציונית האמריקאית ואת מיעוט הערות והדמיון המדיני שגילתה, מוכיח כמדומה

ולהתוכח בשאלה מהי הדרך היעילה לסייע ליהודים אחרים. מחבר המחקר שלפנינו, אביתר פריזל, אינו מקבל את הבקורת הקטלנית שמתח בשעתו אהרן אהרנסון על התנועה הציונית האמריקאית, כי מנהיגיה חלושים, חסרי כוח ורצון, כי אינם מגלים נכונות לקרבנות ואינם מאמינים לא בעצמם ולא במפעל הציוני. לדעתו ניתן גלות במקורות "ביטויים מעניינים בכל תחומי פעולתה" של הציונות האמריקאית. אך השאלה איננה אם התפלמסו ציוני אמריקה בנייהם על מהות הציונות ועל אופי הארץ-גונים הציוניים—וזהו פולמוס ער ומעניין כשלעצמו—אלא אם היתה התנועה הציונית בארצות-הברית בשנים 1897–1914 תנועה בעלת פרצוף מוגדר, שניהלה מדיניות "ציונית" של ממש. בקרתו של אהרנסון מקורה בהרגשה כי היה בכוחם של ציוני ארה"ב לעשות פי כמה וכמה ממה שהיו מוכנים לעשות, כל-שפן ממה שעשו בפועל-ממש. אם דוחה המחבר את בקרתו הקיצונית של אהרנסון הרי זה אולי משום שהוא מחזיק בהגדרה אחרת של תכלית הציונות. אם כך הדבר, דין היה שיפתח את מחקרו בהגדרה "מהי ציונות" לדעתו.

בהקדמתו כותב המחבר כי הציונות האמריקאית התפתחה תוך כדי קליטת השפעות שונות מן הציונות האירופית וסיגולן לרקע המיוחד של ארצות-הברית. "כושר הסתגלותה של המחשבה הציונית לתנאי אמריקה ולרוחה לא נפל מזה של כל אידיאולוגיה יהודית אחרת שהועתקה מן העולם הישן לארצות-הברית". ואכן, מחקרו הוא הוכחה טובה לכושר-הסתגלות מדהים זה, ולגמישות העצומה של "עיקרי-האמונה" הציוניים, שאפשר להתאימם למצבים שונים ומגוונים כל-כך, שלא לדבר שהם מציגים בפני מאמיניהם תביעות שונות בתכלית אלו מאלו.

המחבר מתאר ומנתח את מצבה המיוחד של יהדות ארצות-הברית בתקופת ההגירה הגדולה, שהגדילה את מניינה פי שלושה—ממיליון נפש בשנת 1897 לשלושה מיליונים עם פרוץ מלחמת-העולם. רקע מיוחד זה הביא לכך כי המניעים העיקריים של הציוני-

עם ראשי התנועה וחבריה. אין ספק כי לא יקשה לעקוב אחר דרכו של "השומר הצעיר" בקונטרסים הרבים של ויכוח, בליקוטי ה"תזיסים", בדברי זכרונות, באסופות וכו'. הואיל והמדובר באידיאולוגיה ולא במדיניות מפלגתית כלפי-פנים וכלפי-חוץ הרי זה חומר-מקורות מספק בהחלט. התוצאה שהפיק ד"ר מרגלית היא רבת-רושם ביותר, ובין עבודות-המחקר שהוציא באחרונה המכון לחקר-הציונות שליד אוניברסיטת תל-אביב זוהי בלי ספק העבודה המושלמת ביותר, שלא לדבר על הענין המיוחד שבה. הפנות האינטלקטואלית של מרגלית (הוא עצמו, כמדומה, איש "גורדוניה" בעבר) והמיתודה המדעית הקפדנית אינן נפגמות עקב מידת ההערכה שחש ההיסטוריון כלפי התופעה שאותה הוא חוקר.

לא מעטים עסקו בנפתוליה הרעיוניים והמדיניים של תנועת "השומר הצעיר" לגילגוליה. היתה זו תנועה שצררה בחופה חוויות-נעורים וחוויות מהפכניות-משיחיות רבות והתכוונה לברוא צורת קיום-צוות חדשה בארץ-ישראל. היא היתה גם זירת פולמוסים אידיאולוגיים עזים. מה היה כוח-החיים שקינן בה ואיפשר לה משך-קיום ארוך כל-כך ב"ראש" המחנה הסוציאליסטי-הציוני? מה נתן בה את הכוח להתאושש ולקום שוב ושוב משולי הדרך גם כאשר מצאה כי ה"תזיסים" המנוסחים ברוב למד-נות ובמיטב המסורה נשארו אי-שם בריחוק-זמן מן המציאות החדשה?

תשובה על שאלות אלו נמצא אולי בקביעתו של ד"ר מרגלית כי "השומר הצעיר" הוא גוף-כלאיים: "הוא יצא מן המסורת הראשונה (מסורת פופוליוזם, של סוציאליזם הומאניסטי, אנארכו-אינדיבידואליסטי, המדגיש את העדה ואת שיכלול היחיד, הנוטה לאינטרוברטינות ולדתיות) והרכיב עליה, בתקופה המתוארת בזה, את המסורת השניה—את המארקסיזם המהפכני". לכך יש להוסיף כי "השומר הצעיר" הקים שרשרת מפוארת של יישובים חלוציים וטיפח בהם כמה דורות של חלוצים "שרשיים", שיצרו קיבוץ-עדה ארצישראלי מיוחד-במינו. המסורת ה"עדתית" הביתית

כי טענה זו לא היתה יסוד במציאות של שנת 1917.

המחקר עוקב אחרי תולדות הארגונים הציוני-יים בארצות-הברית בתקופת-השנים הנזכרת, אתר השקפותיהם של אחדים מראשיה של הציונות האמריקנית—שכטר, מגנס, פריד-לנדר, ליפסקי, גולדברג ואחרים—ואחר חיבוטיה ולבטיה של התנועה בשאלות החיוניות לה ובראשן שאלת "הנאמנות הכפולה" והגדרת היהדות ("אומה או דת?"). למעשה, תחילתה של הציונות האמריקאית ככוח מדיני כלשהו וככוח בתוך המחנה הציוני העולמי חלה רק בשנות המלחמה העולמית, עם בחירתו של לואי ברנדייס לנשיאות "הוועד-הפועל הציוני" ועלייתו לראשות הציונות האמריקאית. מבחינה זו משמש מחקרו של אביתר פריזל רק פרק מבוא לתולדותיה של הציונות האמריקאית. העיקר עודו לפניו.

י. ש.

"השומר הצעיר"

"מה שנחוצך כעת מעל לכל, הוא נסיון לשחזר את העבר על-פי התעודות ובמיטב הפנות האינטלקטואלית, לגלות את המש-מעות שהיתה לחוויות, למעשים ולתורות לגבי בני הדור ההוא או הדורות ההם שפעלו בתנועה; לענות על השאלה הפשוט-טה-לכאורה, אך המורכבת מאד: מי היו האנשים שהקימו את התנועה, מה היו מניעיהם, בפני איזה כורחים ניצבו ומה הברירות שבהן נקראו להכריע; מה ביקשו להשיג ומה המשמעות שביקשו לתת לחייהם".

אלקנה מרגלית בדק את התפתחותו הרעיונית של "השומר הצעיר" על-פי חומר רב מאד ממקורות ראשוניים והוסיף לכך הרבה שיחות

* אלקנה מרגלית: "השומר הצעיר"—מעדת נעורים למארקסיזם מהפכני; אוניברסיטת תל-אביב / הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1971; 399 עמ'.